Europski parlament
2024-2029

USVOJENI TEKSTOVI

P10_TA(2026)0066

Autorska prava i generativna umjetna inteligencija – prilike i izazovi

Rezolucija Europskog parlamenta od 10. ožujka 2026. o autorskim pravima i generativnoj umjetnoj inteligenciji – prilike i izazovi (2025/2058(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegove članke 4., 16., 26., 114., 118. i 179.,

– uzimajući u obzir članak 17. stavak 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (Povelja),

– uzimajući u obzir članak 27. Opće deklaracije o ljudskim pravima, koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda usvojila 10. prosinca 1948. (Rezolucija 217 A), a kojim se potvrđuje pravo na slobodno sudjelovanje u kulturnom životu zajednice, uživanje u umjetnosti i sudjelovanje u znanstvenom razvoju i njegovim koristima te pravo na zaštitu moralnih i materijalnih interesa koja proizlaze iz bilo kojeg znanstvenog, književnog ili umjetničkog djela kojemu je autor,

– uzimajući u obzir Bernsku konvenciju za zaštitu književnih i umjetničkih djela, kako je izmijenjena 28. rujna 1979., i Rimsku konvenciju za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju od 26. listopada 1961.,

– uzimajući u obzir Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (TRIPS) od 15. travnja 1994.,

– uzimajući u obzir Direktivu 96/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 1996. o pravnoj zaštiti baza podataka[1] (Direktiva o bazama podataka),

– uzimajući u obzir Direktivu 2001/29/EZ Europskog parlamenta i

[1] SL L 77, 27.3.1996., str. 20.,
ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1996/9/oj.

Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu[2] (Direktiva InfoSoc),

– uzimajući u obzir Direktivu 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva[3],

– uzimajući u obzir članak 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ETS br. 009) kojim se jamči pravo na mirno uživanje vlasništva i koji je Europski sud za ljudska prava protumačio kao da obuhvaća prava intelektualnog vlasništva, među ostalim u predmetu *Anheuser-Busch Inc./Portugal* (11. siječnja 2007.),

– uzimajući u obzir Direktivu 2009/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o pravnoj zaštiti računalnih programa[4],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka)[5],

– uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2016/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o zaštiti neotkrivenih znanja i iskustva te poslovnih informacija (poslovne tajne) od neovlaštenog pribavljanja, korištenja i otkrivanja[6],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2018/1807 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenog 2018. o okviru za slobodan protok neosobnih podataka u Europskoj uniji[7],

– uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i

---

2 SL L 167, 22.6.2001., str. 10., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/29/oj.

3 SL L 157, 30.4.2004., str. 45., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2004/48/oj.

4 SL L 111, 5.5.2009., str. 16., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/24/oj.

5 SL L 119, 4.5.2016., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj.

6 SL L 157, 15.6.2016., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/943/oj.

7 SL L 303, 28.11.2018., str. 59., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1807/oj.

2001/29/EZ[8],

– uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/1024 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o otvorenim podatcima i ponovnoj uporabi informacija javnog sektora[9],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2019/1150 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o promicanju pravednosti i transparentnosti za poslovne korisnike usluga internetskog posredovanja[10],

– uzimajući u obzir Bijelu knjigu Komisije od 19. veljače 2020. o umjetnoj inteligenciji – Europski pristup izvrsnosti i izgradnji povjerenja (COM(2020)0065),

– uzimajući u obzir Ugovor o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo i revidirani dokument o stajalištu o politikama u području intelektualnog vlasništva i umjetne inteligencije (WIPO/IP/AI/2/GE/20/1 REV) od 29. svibnja 2020.,

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 20. listopada 2020. o pravima intelektualnog vlasništva za razvoj tehnologija umjetne inteligencije[11],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2022/868 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2022. o europskom upravljanju podacima i izmjeni Uredbe (EU) 2018/1724 (Akt o upravljanju podacima)[12],

– uzimajući u obzir zajedničku Europsku deklaraciju Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije o digitalnim pravima i načelima za digitalno desetljeće od 23. siječnja 2023.[13],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2023/2854 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2023. o usklađenim pravilima za pravedan pristup podacima i njihovu uporabu i o izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive (EU) 2020/1828 (Akt o podacima)[14],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1689 Europskog parlamenta i

---

8 SL L 130, 17.5.2019., str. 92., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj.

9 SL L 172, 26.6.2019., str. 56., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1024/oj.

10 SL L 186, 11.7.2019., str. 57., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1150/oj.

11 SL C 404, 6.10.2021., str. 129.

12 SL L 152, 3.6.2022., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/868/oj.

13 SL C 23, 23.1.2023., str. 1.

14 SL L, 2023/2854, 22.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj.

Vijeća od 13. lipnja 2024. o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji i o izmjeni uredaba (EZ) br. 300/2008, (EU) br. 167/2013, (EU) br. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 i (EU) 2019/2144 te direktiva 2014/90/EU, (EU) 2016/797 i (EU) 2020/1828 (Akt o umjetnoj inteligenciji)[15],

– uzimajući u obzir izvješće Marija Draghija od 9. rujna 2024. naslovljeno „The future of European competitiveness” (Budućnost europske konkurentnosti),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 29. siječnja 2025. naslovljenu „Kompas konkurentnosti za EU” (COM(2025)0030),

– uzimajući u obzir izvješće Ureda Europske unije za intelektualno vlasništvo od 12. svibnja 2025. naslovljeno „Razvoj generativne umjetne inteligencije iz perspektive autorskih prava”,

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 16. lipnja 2025. naslovljenu „Stanje digitalnog desetljeća 2025.: nastavak izgradnje suverenosti i digitalne budućnosti EU-a” (COM(2025)0290),

– uzimajući u obzir Kodeks dobre prakse u području umjetne inteligencije opće namjene koji je Komisija objavila 10. srpnja 2025. i koji je na snazi od 2. kolovoza 2025., a posebno njegovo poglavlje o autorskim pravima,

– uzimajući u obzir Obavijest s objašnjenjima i predložak za javni sažetak sadržaja treniranja za umjetnu inteligenciju opće namjene koje je Komisija objavila 24. srpnja 2025. i koji su na snazi od 2. kolovoza 2025.,

– uzimajući u obzir studiju naslovljenu „Generativna umjetna inteligencija i autorska prava – treniranje, stvaranje, regulativa” koju je na zahtjev Odbora za pravna pitanja naručio Resorni odjel Europskog parlamenta za pravosuđe, građanske slobode i institucijske poslove[16],

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za pravna pitanja (A10-0019/2026),

A. budući da je pravo na vlasništvo, uključujući intelektualno vlasništvo, utvrđeno kao temeljno pravo u članku 17. Povelje i da je jasno kvalificirano u sudskoj praksi; budući da se poštovanje tog prava mora zajamčiti u svim fazama digitalne transformacije i razvoja

---

15 SL L, 2024/1689, 12.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.

16 Lucchi, N. (2025.), „Generativna umjetna inteligencija i autorska prava: treniranje, stvaranje, regulativa”, vidjeti PE 774.095, Europski parlament.

generativne umjetne inteligencije;

B. budući da se EU suočava sa strateškim izazovom zaostajanja za međunarodnim kretanjima u području umjetne inteligencije; budući da je Komisija na sastanku na vrhu o djelovanju u području umjetne inteligencije u veljači 2025. u Parizu najavila Akcijski plan za kontinent umjetne inteligencije kako bi Europa postala svjetski predvodnik u području umjetne inteligencije; budući da je stoga ključno promicati, a ne ometati, napredak tehnologija i usluga generativne umjetne inteligencije u javnom interesu unutar EU-a kako bi se zaštitila tehnološka suverenost, konkurentnost, višejezična kultura i inovacijski kapacitet Europe, a da se pritom očuvaju i poštuju njezine vrijednosti te osigura da se tehnološkim razvojem podupiru održivi gospodarski rast, konkurentnost i inovacije uz istodobno olakšavanje širokog pristupa tehnologijama umjetne inteligencije diljem EU-a; budući da održavanje konkurentnosti u utrci za poboljšanje generativne umjetne inteligencije također zahtijeva pristup visokokvalitetnom sadržaju, uz stavljanje naglaska na važnost pravedno plaćenog kreativnog sektora kao izvora visokokvalitetnih podataka za treniranje u području umjetne inteligencije;

C. budući da kreativni i kulturni sektor ima ključnu ulogu u zaštiti europskih vrijednosti i kulturne raznolikosti te predstavlja otprilike 4 % dodane vrijednosti EU-a i 6,9 % bruto domaćeg proizvoda EU-a; budući da je u tom sektoru zaposleno oko 8 milijuna ljudi, čime se podupiru kulturna raznolikost, socijalna kohezija, vrijednosti i demokratski dijalog u Europi;

D. budući da je u Izjavi o digitalnim pravima i načelima za digitalno desetljeće utvrđen cilj osiguravanja pravednog, sigurnog i zaštićenog digitalnog okruženja u kojem bi svi, uključujući mala i srednja poduzeća (MSP-ovi), trebali imati mogućnost pravednog i inovativnog tržišnog natjecanja; budući da to podrazumijeva mjere za promicanje sljedivosti, sigurnosti i usklađenosti proizvoda i usluga koji se nude na jedinstvenom digitalnom tržištu; budući da se potpisnici obvezuju na promicanje antropocentričnih, pouzdanih i etičkih sustava umjetne inteligencije koji se upotrebljavaju na transparentan način i u skladu s vrijednostima EU-a; budući da se u toj izjavi ustraje u tome da bi digitalna transformacija trebala doprinijeti pravednom i uključivom društvu i gospodarstvu te promicanju kulturne i jezične raznolikosti, kao i otvorenim tehnologijama i standardima, kako bi se dodatno ojačalo povjerenje u tehnologiju i sposobnost potrošača da donose autonomne i informirane odluke;

E. budući da se čini da se ciljevi digitalnog desetljeća EU-a neće ostvariti bez korjenitih promjena u njegovu ulagačkom okruženju;

F. budući da se Kompasom konkurentnosti za EU namjeravaju

potaknuti inovacije, posebno stvaranjem poticajnog okruženja za pokretanje i širenje mladih poduzeća u Europi, u okviru posebne strategije EU-a za start-up i scale-up poduzeća pokrenute 28. svibnja 2025.; budući da bi to trebalo biti popraćeno inicijativom za primjenu umjetne inteligencije za poduzeća svih veličina kako bi se ubrzala integracija tehnologija umjetne inteligencije u strateške sektore i ojačala tehnološka suverenost EU-a; budući da kulturni i kreativni sektori stvaraju nova i kvalificirana radna mjesta te doprinose gospodarskom rastu Europe, diplomatskoj moći i stvaranju talenata; budući da mala i srednja poduzeća čine veliku većinu poduzeća u kreativnom sektoru;

G. budući da autorska i srodna prava stupaju na snagu automatski bez zahtjeva za registraciju; budući da se stoga opsežna isključiva prava dodjeljuju različitim nositeljima (autorima, izvođačima, producentima, izdavačima i radiotelevizijskim kućama), uključujući prava na reproduciranje djela i drugih sadržaja te na njihovu prilagodbu, distribuciju i priopćavanje javnosti;

H. budući da postoje velike razlike u europskim kulturnim i kreativnim industrijama, čije se ugovorne prakse, lanci vrijednosti i vrste sadržaja zaštićenog autorskim pravom i srodnim pravima znatno razlikuju; budući da se u nekim sektorima nositelji prava kolektivno organiziraju kako bi obranili svoje interese; budući da su djela različitih aktera tog spektra jednako raznolika i stoga mogu imati različite vrijednosti;

I. budući da autorska prava moraju ići ukorak s razvojem novih tehnologija, kako u pravnom tako i u tehničkom smislu; budući da bi usklađivanje nacionalnih sustava autorskih prava bilo ključno u digitalnom svijetu;

J. budući da je generativna umjetna inteligencija vrsta umjetne inteligencije koja, za razliku od drugih sustava umjetne inteligencije osmišljenih prvenstveno za klasifikaciju ili predviđanje, stvara novi sadržaj, kao što su tekst, slike, glazba, videozapisi i kodovi, na temelju treniranja s pomoću vrlo velikih skupova podataka iz kojih iščitava i pamti obrasce i strukture; budući da se rezultati generativne umjetne inteligencije stvaraju predviđanjima koja se temelje na statističkim modelima, da oni općenito oponašaju ljudsku kreativnost i oslanjaju se na već postojeći sadržaj, koji može uključivati materijale zaštićene autorskim pravima; budući da je zbog te digitalne upotrebe sadržaja zaštićenog autorskim pravima potrebno digitalno prilagoditi zaštitu sadržaja zaštićenog autorskim pravima;

K. budući da razvoj, uvođenje i upotreba umjetne inteligencije moraju biti u potpunosti u skladu s postojećim pravnim okvirom; budući da je neprihvatljivo da se tim tehnološkim razvojem krše trenutačno utvrđena prava; budući da su postojeći sustavi za zadržavanje prava

(„izuzeće”) na sadržaj zaštićen autorskim pravima često nepraktični, da možda ne obuhvaćaju sve relevantne radnje rudarenja teksta i podataka te da im nedostaje potrebna transparentnost za učinkovitu provedbu i primjenu; budući da razvoj novih tehnologija kao što je umjetna inteligencija i poštovanje utvrđenih prava, uključujući ona sadržana u zakonu o autorskim pravima, ne bi trebali biti međusobno isključivi, već bi ih trebalo zajedno unapređivati;

L. budući da postoje dokazi o raširenom kršenju pravila o autorskim pravima od strane dobavljača generativne umjetne inteligencije, uključujući neovlašteno prikupljanje djela s interneta, nepoštovanje izuzeća nositelja prava u pogledu rudarenja teksta i podataka, upotrebu piratskih izvora za dobivanje djela i propuste u traženju licencija; budući da taj obrazac, koji predstavlja jasno kršenje temeljnih prava stvaratelja i zloupotrebu vrijednosti na štetu kulturnog i informacijskog sektora EU-a, pokazuje potrebu za snažnim mjerama u cilju pravednog i etičkog ekosustava umjetne inteligencije u EU-u;

M. budući da se među ključnim pravnim pitanjima o međudjelovanju generativne umjetne inteligencije i autorskog prava i srodnih prava nalaze pitanja je li upotreba djela zaštićenih autorskim pravom i drugih predmeta zaštite u skupovima podataka za treniranje zakonita u skladu s pravom EU-a i nacionalnim pravom država članica, koji bi trebao biti pravni status sadržaja generiranog umjetnom inteligencijom i kako osigurati transparentnost, privolu i pravednu naknadu stvarateljima i nositeljima prava kada se njihova zaštićena djela i drugi predmeti zaštite upotrebljavaju u stvaranju, širenju i distribuciji rezultata umjetne inteligencije;

N. budući da se generativna umjetna inteligencija, masovnim i jeftinim stvaranjem sadržaja koji oponaša ono što je proizvela ljudska kreativnost, izravno natječe s radom stvaratelja, posebno kulturnog i medijskog sadržaja; budući da to natjecanje može dovesti do pada kvalitete internetskog sadržaja zbog odustajanja stvaratelja, a time i do općeg pada ljudske kulturne i kreativne proizvodnje;

O. budući da taj rizik od postupnog nestanka ljudske dimenzije stvaranja u korist sadržaja stvorenog umjetnom inteligencijom, uz ugrožavanje gospodarske održivosti kreativnog sektora, predstavlja egzistencijalni rizik za europsko društvo i demokraciju jer briše granice između istine i neistine, percepcije diskursa i njegovih autora te narušava kognitivne sposobnosti i kritičko razmišljanje; budući da se u Aktu o umjetnoj inteligenciji ti rizici uzimaju u obzir, ali ne mogu biti potpuni bez snažne zaštite autorskog prava i srodnih prava;

P. budući da se, kako bi se osigurala pravilna provedba prava i jednaki uvjeti u cijelom EU-u i među dobavljačima umjetne inteligencije, pravila EU-a i država članica o autorskom pravu i srodnim pravima moraju ujednačeno primjenjivati na sve dobavljače umjetne

inteligencije koji uvode proizvode ili nude usluge unutar EU-a, bez obzira na njihovo mjesto poslovnog nastana, jurisdikciju u kojoj se provode akti relevantni za autorsko pravo na kojima se temelji treniranje tih modela umjetne inteligencije i gdje se u EU-u upotrebljavaju izlazni rezultati sustava umjetne inteligencije; budući da bi se isti zahtjev trebao primjenjivati *mutatis mutandis* na svaku naknadnu uporabu sadržaja u svrhu inferencije, generiranja s proširenim dohvaćanjem ili dorade ne samo od strane dobavljača modela umjetne inteligencije, kako je trenutačno propisano člankom 53. Akta o umjetnoj inteligenciji, nego i od strane dobavljača ili subjekata koji uvode sustave umjetne inteligencije; budući da se sklapanje novih sporazuma o licenciranju ne bi trebalo pogrešno tumačiti kao pravna zaštita za prijašnje neovlašteno korištenje sadržaja zaštićenog autorskim pravima;

Q. budući da svaki dobavljač umjetne inteligencije koji na tržište EU-a stavlja model umjetne inteligencije opće namjene mora i dalje biti odgovoran za provjeru jesu li mjere uključene u njegovu politiku o autorskim pravima, kako je navedeno u Kodeksu dobre prakse u području umjetne inteligencije opće namjene, u skladu s provedbom prava EU-a o autorskom pravu i srodnim pravima u državama članicama prije poduzimanja bilo kakve radnje relevantne za autorsko pravo na državnom području relevantne države članice jer u protivnom može doći do odgovornosti u skladu s pravom EU-a o autorskom pravu i srodnim pravima;

R. budući da je primjena Kodeksa dobre prakse dobrovoljna i da ga nisu potpisali svi dobavljači umjetne inteligencije, posebno kad je riječ o njegovu poglavlju o autorskim pravima;

S. budući da globalna priroda i eksponencijalna stopa treniranja, uvođenja i ponude umjetne inteligencije s jedne strane te teritorijalna primjena pravila koja se odnose na autorsko pravo i srodna prava s druge strane stvaraju prepreke za licenciranje relevantnih prava i za stavljanje proizvoda i usluga umjetne inteligencije na raspolaganje na tržištu EU-a u skladu s tim pravilima i pravima, što na neki način odgovara situaciji u digitalnom dobu prije umjetne inteligencije, ali je sada višestruko izraženije;

T. budući da je sudska praksa na temu zlouporabe sadržaja zaštićenog autorskim pravima za treniranje modela umjetne inteligencije i dalje oskudna, ali se u bliskoj budućnosti očekuje nekoliko sudskih odluka jer su različiti nositelji prava u EU-u i drugim dijelovima svijeta pokrenuli sudske postupke protiv određenih dobavljača umjetne inteligencije;

U. budući da je za treniranje generativne umjetne inteligencije, kao poseban oblik upotrebe, potrebno pojasniti pravne uvjete pod kojima se takvo treniranje može provoditi;

V. budući da su za učinkovit razvoj sustava generativne umjetne inteligencije i za osiguravanje njihovih visokokvalitetnih i pouzdanih rezultata ključni visokokvalitetni i sveobuhvatni skupovi podataka za treniranje koji su nesintetički i koje je generirao čovjek; budući da je omogućivanje zakonitog stvaranja i upotrebe takvih skupova podataka unutar EU-a, što isključuje piratski i neovlašteni materijal ili materijal kojim se na drugi način krše prava, stoga ključno za poticanje inovacija, osiguravanje tehnološke i kulturne suverenosti, održavanje konkurentnosti EU-a u globalnom okruženju umjetne inteligencije koje se brzo razvija, kao i za zaštitu europskih kulturnih i kreativnih industrija;

W. budući da bi pokretanje Centra znanja za autorska prava Ureda Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO) predstavljalo pravodobnu i hvalevrijednu inicijativu usmjerenu na pružanje korisnih i pouzdanih informacija o autorskim pravima i jačanje sučelja između vlasnika autorskih i srodnih prava te predstavnika i dionika koji djeluju u području novih tehnologija, posebno generativne umjetne inteligencije;

X. budući da bi nositelji prava trebali imati mogućnost upotrebe alata koji im omogućuju da učinkovito isključe upotrebu svojih djela u treniranju umjetne inteligencije u ograničenom broju standardiziranih strojno čitljivih formata, kojima potencijalno upravlja EUIPO i koje je on uvrstio na popis, čime bi se omogućilo učinkovito isključivanje registriranih djela iz automatiziranog indeksiranja podataka i pružila pravna sigurnost i nositeljima prava i dobavljačima umjetne inteligencije;

Y. budući da bi svaki dobavljač ili subjekt koji uvodi modele i sustave generativne umjetne inteligencije trebao osigurati transparentnost u pogledu svih sadržaja zaštićenih autorskim pravima koji se upotrebljavaju za treniranje tih modela i sustava, bez obzira na jurisdikciju u kojoj su izvršene radnje relevantne za autorska prava na kojima se temelji treniranje njihovih modela generativne umjetne inteligencije; budući da se ta transparentnost mora sastojati od popisa po stavkama u kojem se utvrđuje svaki sadržaj zaštićen autorskim pravom koji se koristi za treniranje; budući da bi se isti zahtjev trebao primjenjivati *mutatis mutandis* na svaku naknadnu uporabu tog sadržaja u druge svrhe, uključujući inferenciju, generiranje s proširenim dohvaćanjem ili doradu ne samo od strane dobavljača modela umjetne inteligencije, kako je trenutačno propisano člankom 53. Akta o umjetnoj inteligenciji, nego i od strane dobavljača ili subjekata koji uvode sustave umjetne inteligencije; budući da se primjene kao što su inferencija i generiranje s proširenim dohvaćanjem u osnovi odvijaju kontinuirano i u stvarnom vremenu; budući da bi u takvim slučajevima transparentnost trebala uključivati postupak indeksiranja, pri čemu se, s jedne strane, uređaji za indeksiranje moraju identificirati mrežnim operaterima, a s druge strane, dobavljači umjetne inteligencije ili subjekti koji uvode

umjetnu inteligenciju moraju voditi detaljnu evidenciju svojih aktivnosti indeksiranja; budući da bi se pretpostavka da je sadržaj indeksiran, među ostalim u svrhu inferencije i generiranja s proširenim dohvaćanjem, trebala primjenjivati ako sustavi umjetne inteligencije obrađuju upite korisnika; budući da same informacije o sadržaju trećih strana kojim se koriste dobavljači i subjekti za uvođenje umjetne inteligencije i generativne umjetne inteligencije nisu poslovne tajne u skladu s pravom EU-a;

Z. budući da bi se takva transparentnost mogla olakšati s pomoću pouzdanog posrednika, kao što je EUIPO, koji bi bio odgovoran za obavješćivanje nositelja prava o upotrebi njihova sadržaja, čime bi im se omogućilo da podnesu zahtjeve u vezi s njegovom upotrebom u svrhu treniranja; budući da bi takvom posredniku trebalo dodijeliti potrebne ovlasti i resurse kako bi procijenio ispunjavaju li dobavljači i subjekti koji uvode sustav u potpunosti svoje obveze u pogledu transparentnosti;

AA. budući da bi se transparentnost mogla postići i omogućivanjem nositeljima prava da svoje radove i druge predmete zaštite označe vodenim žigom te zahtijevanjem od dobavljača umjetne inteligencije da ne mijenjaju te vodene žigove i stave na raspolaganje alate za pretraživanje koji omogućuju otkrivanje takvih vodenih žigova u materijalima koji se upotrebljavaju za treniranje umjetne inteligencije;

AB. budući da, uz obvezu transparentnosti u pogledu djela zaštićenih autorskim pravom i drugih predmeta zaštite, postoji potreba za uspostavom mehanizma pri čemu bi se, pod određenim uvjetima, zbog propusta dobavljača umjetne inteligencije ili subjekata koji uvode modele i sustave umjetne inteligencije u omogućivanju potpune transparentnosti trebala stvoriti oboriva pretpostavka da su sva relevantna djela zaštićena autorskim pravom ili drugi predmeti zaštite upotrijebljeni u svrhe treniranja, inferencije ili generiranja s proširenim dohvaćanjem, što dovodi do svih primjenjivih pravnih posljedica u skladu s pravom EU-a i nacionalnim pravom za kršenje autorskog prava ili srodnih prava; budući da bi, ako sud na temelju takve pretpostavke ili podnesenih dokaza presudi u korist nositelja prava ili organizacija koje ih predstavljaju, sve razumne i razmjerne pravne i druge troškove trebao snositi dobavljač umjetne inteligencije;

AC. budući da sektor tiska ima ključnu ulogu u zaštiti demokracije i demokratskih struktura u EU-u; budući da je ključno osigurati da modeli i sustavi generativne umjetne inteligencije nisu uključeni u selektivnu obradu kojom se određene publikacije stavljaju u povoljniji položaj u odnosu na druge, čime se čuva pluralizam i nepristranost informacija; budući da modeli i sustavi generativne umjetne inteligencije moraju biti osmišljeni tako da uključuju i uzimaju u obzir cijeli spektar informativnih publikacija kako bi se očuvale temeljne

demokratske vrijednosti raznolikosti i pravednosti u javnom diskursu; budući da je potrebno uspostaviti jasne standarde kvalitete za modele i sustave generativne umjetne inteligencije;

AD. budući da je transparentnost u pogledu izlaznih podataka koje generiraju sustavi umjetne inteligencije ključna kako bi se omogućila pravilna klasifikacija sadržaja kao sadržaja „generiranog umjetnom inteligencijom” ili sadržaja koji je stvorio čovjek, ovisno o tome ispunjavaju li izlazni podatci utvrđene kriterije za zaštitu autorskih prava; budući da takva klasifikacija podrazumijeva znatne pravne posljedice, među ostalim za primjenjivost zaštite autorskih prava i utvrđivanje prava i odgovornosti; budući da se povjerenje građana u umjetnu inteligenciju može izgraditi samo na temelju regulatornog okvira kojim se osigurava da sustav umjetne inteligencije koji se koristi u potpunosti poštuje Ugovore, Povelju i sekundarno pravo EU-a te je s njima usklađen;

AE. budući da se, kad je riječ o pravnom postupanju s rezultatima generativne umjetne inteligencije, zakonodavstvo EU-a o autorskim pravima i dalje temelji na načelima ljudskog autorstva; budući da prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda Europske unije pojam „djelo” podrazumijeva dva kumulativna uvjeta: s jedne strane, mora biti riječ o izvornom predmetu koji odražava vlastitu intelektualnu tvorevinu autora i, s druge strane, ta tvorevina mora biti izražena na način koji omogućuje njezinu identifikaciju s dovoljnom preciznošću i objektivnošću;

AF. budući da se generativna umjetna inteligencija sve više upotrebljava kao alat za pomoć u provedbi autorskih i srodnih prava; budući da bi Komisija trebala osigurati da upotreba generativne umjetne inteligencije za ostvarivanje potraživanja povezanih s autorskim pravima podliježe učinkovitim zaštitnim mjerama, uključujući zaštitne mjere protiv zlouporabe, kojima se jamči potpuno poštovanje temeljnih prava, posebno slobode izražavanja i slobode tiska;

AG. budući da nedosljedna međunarodna pravila o prihvatljivosti sadržaja stvorenog umjetnom inteligencijom za zaštitu autorskih prava predstavljaju rizik za globalnu usklađenost prava intelektualnog vlasništva i mogu dovesti do regulatorne arbitraže ili ugroziti konkurentnost kreativnih sektora Unije i sektora umjetne inteligencije; budući da bi međunarodna konvergencija i uspostava globalnog regulatornog okvira pružile učinkovitiju i dosljedniju alternativu trenutačnoj rascjepkanosti pravnih pristupa; budući da vanjski politički pritisak ne bi trebao utjecati na propise EU-a o umjetnoj inteligenciji i autorskim pravima; budući da u tom kontekstu EU mora ponuditi snažan i jedinstven odgovor kako bi osigurao funkcioniranje svojeg unutarnjeg tržišta, zaštitio svoju radnu snagu i konkurentnost, ojačao svoju tehnološku autonomiju i postavio globalne standarde u području intelektualnog vlasništva;

AH. budući da je, kako bi se osigurala pravilna provedba prava EU-a u pogledu svih usluga generativne umjetne inteligencije i spriječilo da dobavljači sa sjedištem izvan EU-a steknu nepoštenu konkurentsku prednost zbog neusklađenosti, ključno da se pravila o zaštiti i provedbi prava autora na razini EU-a i na nacionalnoj razini učinkovito primjenjuju na sve usluge koje djeluju na tržištu EU-a; budući da sve veća koncentracija moći u rukama nekoliko velikih neeuropskih poduzeća povećava stratešku ovisnost EU-a i oslabljuje sposobnost europskih stvaratelja i europskih medija da ostvaruju i izvršavaju svoja prava; budući da se, u mjeri u kojoj je to dopušteno pravom EU-a i međunarodnim pravom, načelo teritorijalnosti zaštite autorskih prava mora prilagoditi treniranju sustava generativne umjetne inteligencije kako bi se osiguralo da upotreba europskog sadržaja podliježe pravu EU-a čak i ako se takvo treniranje odvija izvan EU-a, što je ključno za jamčenje pravedne naknade za europske stvaratelje i nositelje prava te za zaštitu kulturne i kreativne vitalnosti EU-a, kao i za osiguravanje poštenog tržišnog natjecanja između europskih i neeuropskih dobavljača sustava generativne umjetne inteligencije; budući da bi sustavima generativne umjetne inteligencije koji nisu u skladu s tim zahtjevima trebalo zabraniti djelovanje unutar EU-a i da bi se ta načela trebala strogo provoditi;

AI. budući da je brz napredak generativne umjetne inteligencije znatno povećao mogućnosti stvaranja i širenja realističnih manipuliranih digitalnih slika, audiosadržaja ili videosadržaja, uključujući umjetnička djela i izvedbe, koji nalikuju stvarnim ljudima ili ih imitiraju, poznatima kao „uvjerljiv krivotvoreni sadržaj” (engl. deep fakes), koji se lažno čine vjerodostojnima ili istinitima; budući da zlouporaba takvog sadržaja predstavlja rizik za identitet tih osoba i njihovu osobnost, uključujući njihovo tijelo, značajke lica i glas;

1. prima na znanje dosadašnje nejasnoće u primjeni Direktive o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu u kontekstu treniranja u području generativne umjetne inteligencije i preporučuje brzo pojašnjenje njezine primjene i provedbe;

2. smatra da postojeći zakon o autorskim pravima nije dovoljan za rješavanje problema licenciranja materijala zaštićenog autorskim pravima za generativnu umjetnu inteligenciju; poziva na donošenje dodatnog pravnog okvira kako bi se pojasnila pravila o licenciranju generativne umjetne inteligencije i pronašla rješenja za moguća kršenja postojećeg zakona o autorskim pravima; ustraje u tome da bi takav okvir trebao uključivati odredbe kojima se osigurava učinkovita suradnja dobavljača generativne umjetne inteligencije sa stvarateljima i drugim nositeljima prava, što podrazumijeva i funkcionalno tržište licenciranja kojim se obnavlja pregovaračka moć nositelja prava te održiva rješenja za zaštitu;

3. podsjeća da sve iznimke od trenutačnih prava u okviru pravne

stečevine o autorskim pravima, uključujući umjetnu inteligenciju, moraju biti u skladu s testom u tri koraka iz članka 5. stavka 5. Direktive InfoSoc i Bernske konvencije; napominje da pojam „zakonit pristup” isključuje piratske i nedozvoljene kopije djela;

4. poziva Komisiju da osigura da aktivnosti koje se provode u svrhe znanstvenog istraživanja ili u obrazovne svrhe, posebno one koje provode istraživačke organizacije i institucije kulturne baštine, ili u okviru nekomercijalnih inovacija, nisu ograničene, u skladu s načelom iz članka 13. Povelje; potiče Komisiju da zajamči da komercijalno iskorištavanje rezultata istraživanja koji proizlaze iz tih aktivnosti nije ograničeno, pod uvjetom da su nositelji prava dali odgovarajuća odobrenja;

5. ponavlja da nositelji prava, posebno iz sektora tiska i informativnih medija, a osobito izdavači informativnih publikacija, novinari i urednici vijesti, moraju imati potpunu kontrolu nad digitalnom upotrebom svojeg sadržaja u svrhu treniranja sustava i modela umjetne inteligencije; naglašava da bi se ta kontrola trebala temeljiti na pouzdanoj i funkcionalnoj mogućnosti isključivanja takve upotrebe od strane sustava i modela umjetne inteligencije, uz potporu u obliku potpune transparentnosti i dokumentiranja izvora o upotrebi sadržaja trećih strana;

6. nadalje, smatra da navedeni nositelji prava moraju imati potpunu kontrolu nad upotrebom svojeg sadržaja u svrhe koje nadilaze treniranje umjetne inteligencije, kao što su inferencija i generiranje s proširenim dohvaćanjem u sustavima kao što su aplikacije, ili nad upotrebom u svrhe koje pogoduju izradi konkurentnih ponuda generiranih umjetnom inteligencijom na primarnim tržištima nositelja prava; smatra da se zaštićeni sadržaj u takve svrhe, osim treniranja, može upotrebljavati samo uz izričitu suglasnost nositelja prava; predlaže da Komisija provjeri kako bi se sporedna prava izdavača informativnih publikacija, novinara i urednika vijesti te druga srodna prava, među ostalim za producente informativnih medija i radiotelevizijske kuće, mogla proširiti na te svrhe; smatra da se takvim pravima na naknadu može upravljati i u okviru sustava dobrovoljnog kolektivnog licenciranja, pri čemu bi se mogla predvidjeti pretpostavka kolektivnog upravljanja pravima u ime nositelja prava u pogledu korištenja njihova sadržaja povezanog s umjetnom inteligencijom, ne dovodeći u pitanje pravo nositelja prava da se odluče za pojedinačno licenciranje;

7. potiče Komisiju da istraži mogućnost zaštite sektora tiskanih i informativnih medija, čije usluge opetovano i u potpunosti iskorištavaju sustavi umjetne inteligencije, te da procijeni i, prema potrebi, predloži mehanizme kojima se osigurava da dobavljači modela ili sustava generativne umjetne inteligencije koji dokazano odvraćaju promet i prihode od tiskanih i informativnih medija, tim dionicima nadoknađuju štetu na pravedan, razmjeran i

nediskriminirajući način, uz posvećivanje posebne pozornosti lokalnim i regionalnim medijima, kako bi se zaštitio medijski pluralizam, raznolikost i demokratski diskurs u EU-u i njegovim državama članicama;

8. primjećuje sve veću upotrebu generativne umjetne inteligencije za agregiranje ili predstavljanje informativnog sadržaja i njezine dalekosežne učinke na pristup informacijama i njihovu raznolikost; poziva Komisiju i države članice da osiguraju potpunu provedbu prava EU-a kako bi se riješila ta pojava; naglašava da bi takvi sustavi trebali poštovati načela na kojima se temelji Europski akt o slobodi medija[17] i doprinositi tim načelima, posebno medijskom pluralizmu i raznolikosti informacija; naglašava potrebu za pravilnom provedbom članka 34. Akta o digitalnim uslugama ako su takvi dobavljači usluga klasificirani kao vrlo velike internetske platforme ili tražilice, čime se osigurava primjereni odgovor na sistemske rizike za slobodu i pluralizam medija; nadalje poziva Komisiju da brzo riješi sva kršenja Akta o digitalnim tržištima kad je riječ o mogućim praksama nadzornika pristupa koji preferiraju vlastite usluge umjetne inteligencije i time ostvaruju prednost te istodobno štete poštenom tržišnom natjecanju s poslovnim korisnicima;

9. poziva Komisiju da savjetovanjem s društvima za kolektivno ostvarivanje prava, po potrebi, omogući uspostavu dobrovoljnih kolektivnih ugovora o licenciranju po sektoru, kako bi se brzo uspostavilo funkcionirajuće tržište za izdavanje licencija koje pruža uravnotežen i učinkovit okvir kojim se osigurava pravedna naknada nositeljima prava, a dobavljačima umjetne inteligencije omogućuje pristup visokokvalitetnim podacima za treniranje; potiče Komisiju da osigura da takvi kolektivni ugovori o licenciranju budu dostupni svim dionicima, uključujući pojedinačne stvaratelje i MSP-ove, promičući pregovore u dobroj vjeri i transparentnost; podsjeća da se mora poštovati odluka nositelja prava koji odbijaju da se njihov sadržaj upotrebljava u svrhu treniranja;

10. poziva Komisiju da pruži pravnu sigurnost i nositeljima prava i dobavljačima usluga umjetne inteligencije te da procijeni nužnost i izvedivost alata kojima se nositeljima prava omogućuje da učinkovito izuzmu upotrebu svojih djela iz treniranja umjetne inteligencije u ograničenom broju strojno čitljivih standardiziranih formata kojima upravlja pouzdani posrednik; predlaže da EUIPO postane pouzdani posrednik koji upravlja izuzećima i sastavlja njihov popis te može upućivati na druge kataloge izuzeća koji već postoje; naglašava da bi sudjelovanje u bilo kojem novom mehanizmu trebalo biti jednostavno

---

17 Uredba (EU) 2024/1083 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o uspostavi zajedničkog okvira za medijske usluge na unutarnjem tržištu i izmjeni Direktive 2010/13/EU (Europski akt o slobodi medija) (SL L, 2024/1083, 17.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

i troškovno učinkovito te da ne bi trebalo poništiti ili staviti izvan snage prethodno izražena odbijanja, pri čemu dobavljačima umjetne inteligencije treba pružiti sveobuhvatan alat za osiguravanje usklađenosti s autorskim pravima; smatra da bi stvaranje takvih mehanizama trebalo osmisliti i ocijeniti uz savjetovanje s pogođenim dionicima, posebno nositeljima prava, dobavljačima umjetne inteligencije i njihovim predstavničkim organizacijama;

11. preporučuje da Komisija EUIPO-u dodijeli i odgovornost za podupiranje sektorskog dobrovoljnog postupka licenciranja kako bi se pojednostavnili odnosi između dobavljača generativne umjetne inteligencije i nositelja prava, čime bi se uspostavio funkcionalan okvir pogodan za inovacije kojim se podupire konkurentnost EU-a, bez neopravdanog ometanja razvoja tehnologija umjetne inteligencije, a da se pritom ne stvaraju nerazmjerna administrativna opterećenja ili dovodi u opasnost provedivost isključivih prava;

12. poziva Komisiju da dobavljačima i subjektima koji uvode modele i sustave umjetne inteligencije opće namjene koji se stavljaju na tržište u EU-u predloži transparentnost i dokumentaciju izvora u pogledu upotrebe djela zaštićenih autorskim pravima ili drugih predmeta zaštite, među ostalim kako bi pouzdani posrednik, kao što je EUIPO, ispunio zahtjeve za izuzeće; preporučuje da Komisija nastavi surađivati s dobavljačima umjetne inteligencije i relevantnim dionicima kako bi se poboljšao predložak za podatke za treniranje; smatra da bi u svrhe kao što su inferencija i generiranje s proširenim dohvaćanjem, koje zahtijevaju kontinuirano indeksiranje u stvarnom vremenu, transparentnost trebalo dopuniti obvezom da uređaji za indeksiranje budu prepoznatljivi mrežnom operateru, te da poduzeća koja se bave umjetnom inteligencijom vode detaljnu evidenciju o svim provedenim aktivnostima indeksiranja, uzimajući u obzir potrebu za zaštitom poslovnih tajni i povjerljivih poslovnih informacija te osiguravajući odgovarajuću ravnotežu između takve zaštite i učinkovite provedbe obveza u pogledu transparentnosti; naglašava da je digitalni vodeni žig, odnosno potpis, kod ili određene informacije koje se neprimjetno i izravno unose u zaštićeni sadržaj – tekst, sliku, videozapis ili audiozapis – inovativan i pouzdan alat za zaštitu autorskog prava i srodnih prava; naglašava da Komisija također mora poticati istraživanje i razvoj standarda za inovativna tehnološka rješenja kojima se poboljšava mogućnost provjere informacija iz skupa podataka, uključujući kriptografske vodene žigove; smatra da nijednim novim mehanizmom izuzeća ne bi trebalo poništiti prethodno izražena izuzeća;

13. smatra da ne bi trebalo uspostaviti pravni okvir kojim se uređuje treniranje generativne umjetne inteligencije u vezi s djelima i drugim predmetima zaštićenima autorskim pravom i srodnim pravima bez potpune transparentnosti u pogledu upotrebe takvih podataka te učinkovite zaštite i provedbe prava stvaratelja, čime bi se vratilo apsolutno pravo stvaratelja da osiguraju svoju punu pregovaračku

moć kako bi dobili odgovarajuću i razmjernu naknadu;

14. naglašava da bi Kodeks dobre prakse u području umjetne inteligencije opće namjene, te smjernice i predloške trebalo revidirati i tretirati kao dinamične dokumente koje je potrebno redovito ažurirati kako bi se odgovorilo na nove izazove u području zaštite autorskih prava i razvoja umjetne inteligencije; napominje da je taj Kodeks dobre prakse privremeni alat za dokazivanje usklađenosti s Aktom o umjetnoj inteligenciji dok se ne razviju usklađene norme, kako je istaknuto u smjernicama koje je 18. srpnja 2025. objavio Europski ured za umjetnu inteligenciju; pozdravlja pristup u poglavlju o autorskim pravima Kodeksa dobre prakse u području umjetne inteligencije opće namjene, uključujući obveze u pogledu dokumentacije o skupovima podataka, izuzeća i rješavanja pritužbi, ali primjećuje i nedostatke koji još uvijek nisu uklonjeni; poziva Europski ured za umjetnu inteligenciju da odlučno provodi te odredbe i olakša rad na postizanju najviših standarda EU-a za učinkovito ispunjavanje predmetnih zahtjeva te potiče potpisnike da donesu javnu politiku o autorskim pravima i stave na raspolaganje pristupačan i vremenski ograničen mehanizam za podnošenje pritužbi kojim se nositeljima prava pruža učinkovita pravna zaštita;

15. preporučuje da Komisija, prije početka planirane revizije okvira za autorska prava i Direktive o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu te neovisno o njoj, ne pretpostavljajući potrebu za zakonodavnom revizijom, hitno provede temeljitu procjenu pitanja rješavaju li se provedbom postojeće pravne stečevine EU-a u području autorskih prava na odgovarajući način pravna nesigurnost i učinci tržišnog natjecanja povezani s upotrebom zaštićenih djela i drugih predmeta zaštite u svrhu treniranja sustava generativne umjetne inteligencije, teritorijalne implikacije, održivost drugih javno dostupnih sredstava kao što su internetske enciklopedije, knjižnice i arhivi, kao i širenje sadržaja generiranog umjetnom inteligencijom koji bi mogao zamijeniti ljudski izričaj; naglašava da bi se ta procjena trebala provesti primjenom holističkog pristupa, uzimajući u obzir potrebe svih dionika, među ostalim istraživače, sveučilišta, knjižnice, kulturne organizacije, europske razvojne programere umjetne inteligencije, uključujući start-up poduzeća, novinske kuće i kreativni sektor, u pogledu upotrebe i razvoja umjetne inteligencije;

16. potvrđuje da bi, u skladu s pravom EU-a i međunarodnim pravom te u cilju osiguravanja jednakih uvjeta za usluge generativne umjetne inteligencije sa sjedištem u EU-u i izvan njega, jamčenja odgovarajuće zaštite i pravedne naknade za stvaratelje za korištenje njihovih djela, poboljšanja licenciranje takvih djela i u konačnici promicanja kulturne vitalnosti EU-a, načelo teritorijalnosti trebalo tumačiti na način da se, kad se modeli i sustavi generativne umjetne inteligencije stavljaju na tržište EU-a ili stavljaju na raspolaganje na tržištu EU-a, pravo EU-a o autorskom pravu, kako je navedeno u

uvodnoj izjavi 106. Akta o umjetnoj inteligenciji, primjenjuje bez obzira na jurisdikciju u kojoj se odvijaju akti relevantni za autorsko pravo na kojima se temelji treniranje tih modela i sustava generativne umjetne inteligencije, što dovodi do toga da se, ako se autorsko pravo ne poštuje, zabranjuje stavljanje tih modela i sustava na tržište EU-a ili njihovo stavljanje na raspolaganje na tržištu EU-a;

17. nadalje preporučuje da takva procjena bude usmjerena na održavanje okvira u kojem je osigurana transparentnost u pogledu upotrebe djela zaštićenih autorskim pravom ili drugih predmeta zaštite i u kojem pravedni i razmjerni mehanizmi naknade za takvu upotrebu omogućuju stvaranje resursa potrebnih za napredak europske umjetničke i kreativne produkcije u kontekstu globalne transformacije koja se temelji na umjetnoj inteligenciji i za održivost ekosustava javnih informacija; naglašava da je hitno potrebno osigurati te uvjete kako bi se izbjegao sve veći rizik postupnog nestajanja ljudske kreativnosti u korist sadržaja koji generiraju sustavi umjetne inteligencije;

18. prima na znanje upotrebu generativnih sustava umjetne inteligencije koji se u velikoj mjeri oslanjaju na zaštićeni sadržaj reproducirajući ga bez odobrenja nositelja prava ili naknade nositeljima prava na koje takva upotreba utječe, posebno kad je riječ o integraciji u tražilice ili druge digitalne usluge koje omogućuju generiranje, često u stvarnom vremenu i uz marginalnu cijenu, sadržaja koji nezakonito koriste izvorna djela i druge predmete zaštite na kojima su modeli trenirani ili koji su takvim modelima izbrisani, među ostalim u stvarnom vremenu; zabrinut je zbog toga što te prakse mogu dovesti do pružanja proizvoda i usluga koji se izravno i nepravedno natječu s proizvodima i uslugama nositelja prava, među ostalim nezakonitim davanjem prednosti vlastitim proizvodima i uslugama od strane nadzornika pristupa;

19. podsjeća da dobrovoljno licenciranje, bilo pojedinačno ili kolektivno, podupire uspjeh kreativnih sektora osiguravanjem fleksibilnosti u odabiru najprikladnijeg modela za svaku upotrebu, naglašavajući pritom da nositelji prava moraju i dalje moći slobodno odlučiti hoće li sustavima generativne umjetne inteligencije dopustiti licenciranje svojih djela i odrediti odgovarajuću naknadu kako bi se zaštitila sektorska raznolikost i spriječili poremećaji na tržištu koji bi mogli ugroziti održivost kreativnih industrija i europskog tiska;

20. poziva na uspostavu dosljednog i funkcionalnog okvira licenciranja u pogledu upotrebe sadržaja zaštićenog autorskim pravom ili srodnim pravima kako bi se omogućila pravedna naknada stvarateljima za iskorištavanje njihova sadržaja zaštićenog autorskim pravom s pomoću modela generativne umjetne inteligencije; potiče dobavljače modela umjetne inteligencije da traže licencije od nositelja prava i naglašava da je učinkovita i sveobuhvatna transparentnost u pogledu djela zaštićenih autorskim pravima i sadržaja koji se upotrebljavaju

za treniranje modela umjetne inteligencije ključan preduvjet za razvoj takvog tržišta; u tom pogledu preporučuje jačanje obveza provedbe i transparentnosti za razvojne programere umjetne inteligencije koji upotrebljavaju takav sadržaj;

21. poziva Komisiju da ispita postoji li moguće rješenje za trenutačnu, pravednu i razmjernu naknadu za prethodnu upotrebu djela zaštićenih autorskim pravima od strane dobavljača modela i sustava umjetne inteligencije opće namjene u pogledu upotrebe sadržaja zaštićenog autorskim pravom ili srodnim pravima ako tržište licenciranja još nije moglo biti uspostavljeno, pri čemu bi se takva obveza primjenjivala dok se ne poboljšaju reforme predviđene u ovom izvješću; u tom se pogledu protivi svakom prijedlogu okvira koji se temelji na tome da dobavljači umjetne inteligencije dobiju globalnu licenciju za treniranje svojih modela generativne umjetne inteligencije u zamjenu za paušalnu naknadu; smatra da vrijednost sadržaja zaštićenog autorskim pravom ili srodnim pravima mora biti razmjerna i određena na temelju relevantnih čimbenika, u okviru pregovora u dobroj vjeri između nositelja prava ili njihovih predstavnika i dobavljača umjetne inteligencije;

22. potiče Komisiju i EUIPO da koordiniraju napore za podizanje razine osviještenosti o autorskim pravima među razvojnim programerima i dobavljačima umjetne inteligencije, što može uključivati kontrolne popise za usklađenost, pravne i tehnološke alate i tehničke vodiče, kao i za podizanje razine osviještenosti među nositeljima autorskih prava pružanjem korisnih i pouzdanih informacija o autorskim pravima;

23. pozdravlja osnivanje EUIPO-ova Centra znanja o autorskim pravima jer će to imati ključnu ulogu u usmjeravanju upotrebe autorskih prava u doba generativne umjetne inteligencije podizanjem razine osviještenosti, promicanjem pravne jasnoće i poticanjem uravnoteženog okvira kojim se podupiru kreativnost, inovacije, očuvanje kulture i europska konkurentnost;

24. poziva Komisiju da predloži uspostavu oborive pretpostavke da su za svaki model ili sustav generativne umjetne inteligencije koji se stavlja na tržište Unije djela i drugi predmeti zaštite zaštićeni autorskim pravom ili srodnim pravima upotrijebljeni u svrhu treniranja, inferencije ili generiranja s proširenim dohvaćanjem, ako obveze u pogledu transparentnosti utvrđene u ovoj Rezoluciji nisu u potpunosti ispunjene; nadalje preporučuje da, ako se u sudskim postupcima na temelju te pretpostavke ili na temelju podnesenih dokaza odluči u korist nositelja prava ili organizacije koja ga predstavlja, sve razumne i razmjerne pravne troškove i druge troškove nastale pri ostvarivanju takvih prava snosi dobavljač modela ili sustava umjetne inteligencije, kad je to primjenjivo;

25. ustraje u tome da bi sadržaj koji je u potpunosti generirala umjetna

inteligencija i koji ne ispunjava utvrđene kriterije za zaštitu autorskih prava trebao ostati neprihvatljiv za zaštitu autorskih prava te da bi za takve rezultate trebalo jasno utvrditi status javne domene;

26. potiče Komisiju da istraži mjere za suzbijanje kršenja prava umnožavanja, stavljanja na raspolaganje javnosti i priopćavanja javnosti proizvodnjom rezultata generativne umjetne inteligencije, pod uvjetom da takve mjere ne dovode do sprečavanja proizvodnje rezultata generativne umjetne inteligencije koji uključuju djela ili druge predmete zaštite kojima se ne krše autorska i srodna prava, među ostalim za privatnu upotrebu, citiranje, kritiku, reviziju, karikaturu, parodiju i pastiš te nenamjerno uključivanje;

27. poziva Komisiju da istraži mjere za zaštitu pojedinaca od širenja manipuliranih digitalnih slika, audiosadržaja ili videosadržaja generiranih umjetnom inteligencijom, uključujući umjetnička djela i izvedbe, kojima se oponašaju njihove osobne karakteristike (uvjerljiv krivotvoreni sadržaj) bez pristanka; ističe da pružatelji digitalnih usluga moraju imati jasnu obvezu djelovanja protiv te nezakonite upotrebe prava pojedinca na vlastito tijelo, značajke lica te glas i prava intelektualnog vlasništva;

28. naglašava potrebu za jasnim označivanjem sadržaja isključivo generiranog umjetnom inteligencijom u cilju praćenja provedbe obveza transparentnosti platformi koje nude kreativni sadržaj kako bi se otkrilo i korisnicima ukazalo na postojanje sadržaja generiranog umjetnom inteligencijom; poziva Komisiju da bez odgode izda kodeks dobre prakse EU-a o označivanju sadržaja;

29. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji te vladama i parlamentima država članica.